

staan en in bijzondere overweging te nemen. Inderdaad, zulk eene gelegenheid heeft iets verleidelijks. Zij zou zelfs hem in verzoeking brengen om te willen spreken, die zich noch bewust is van het vermogen om over zoo gewigtige onderwerpen iets bijzonder nieuws of treffends te kunnen zeggen, noch van de zucht om zich ongeroepen op den voorgrond te willen stellen. Wien het hart voor Vaderlandsche belangen klopt, zou al ligt bij zulk eene gelegenheid, al was het alleen ter ontlasting van zijn geweten tegen alle toekomstige gebeurlijkheden, ook *zijn* penning willen offeren, en hij zou dat te gereeder doen, te onbedachtzamer misschien, naar mate de lippen ligter overvloeijen van dat, waar het hart vol van is.

Maar het naleven der wet behoort in elken toestand tot de eerste onzer pligten; in dit geval is ook het afstaan van het woord geen zoo bijzonder bewijs van zelfbeheer, wanneer hij, die het afstaat, de volkomen overtuiging heeft, dat het hun, aan wie het afgestaan wordt, zoo bij uitstek wel toevertrouwd is.

Voor mij blijft dan thans niets anders overig dan de vervulling van eene altijd treurige taak. Zij behoort mede tot de werkzaamheden, waartoe deze zitting bestemd werd. 't Is die, om de mannen te gedenken, ons sedert de laatste twee jaren door den dood ontnomen. Ik mag u echter ook ter verzachting van ons treurig gevoel bekend maken met de namen van hen, die sedert datzelfde tijdperk in nadere betrekking tot de Tweede Klasse geraakten.

Er zijn drie afgestorvenen te gedenken, die allen een ver gevorderden ouderdom bereikt hadden.

Op den 14^{den} Mei 1845 overleed in 72 jarigen leeftijd Mr. HENDRIK BARON COLLOT D'ESCURY VAN HEINENOORD. Den daarop volgende dag, 15 Mei, ontviel ons Mr. SAMUEL IPERUSZON WISELIUS, 77 jaren oud; eindelijk den 14^{den} Februarij van dit jaar 1846 Mr. CORNELIS FELIX VAN MAANEN, wien zelfs een nog wat langere levensloop gegund werd. Voorwaar drie namen aan elk bekend!

Niet zeer dankbaar zou de poging zijn in zoo weinige woorden, als er hier aan kunnen toegewijd worden, de daden, lotgevallen en betrekkelijke verdiensten van elk hunner te schetsen.

De invloed dier drie mannen op den toestand van ons Vaderland in verschillende tijdperken was te groot en veelzijdig om dien met een enkel woord te kenschetsen, want de twee eerstgenoemden waren evenzeer Staatsmannen als Dichters en Geleerden, en de laatste is bijna uitsluitend Staatsman en Regtsgeleerde geweest. Men kan hier dus geenszins volstaan, als men het stille boek-vertrek met hen binnentreedt; maar, wil men hen doen kennen zoo als zij waren, men dient hen op het woelig tooneel des bedrijvigen levens te volgen. En hoe zou zulks in weinige oogenblikken mogelijk wezen! Gelukkig is mij hier iets, dat naar een uitweg zweemt, geopend.

Reeds werd in eene geleerde Maatschappij door een onzer geachte Medeleden een *Levensschets* van COLLOT D'ESCURY opgehangen. Vergunt mij u te verwijzen naar de *Handelingen der jaarlijksche Vergadering van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden voor 1845*.

WISELIUS heeft nog een laatste blijk van zijn juist oordeel in het schatten van auteurs-talenten gegeven door zijnen behuwd-zoon, mijnen vriend, den Hoogleraar VAN LIMBURG BROUWER, Lid van de Derde Klasse des Instituuts, uit te noodigen, zijn leven te beschrijven; en deze heeft zich daarvan onlangs op zulk eene wijze gekweten, dat het moeilijk valt te beslissen, of de held meer verpligting heeft aan zijnen biograaf, wegens de voortreffelijke wijze, waarop deze zijne daden in het licht plaatste, dan wel de biograaf aan zijnen held, om de menigte belangrijke zaken, tot wier vermelding deze hem in de gelegenheid stelde. Weinig passend zou het zijn, durfde ik onderstellen, dat die Levensbesching u onbekend kon gebleven zijn.

Wat VAN MAANEN betreft, ik was in staat gesteld, eene chronologische lijst mede te deelen van al de onderscheiden hooge betrekkingen door hem bekleed; doch nog vóór ik er te dezer plaatse eenig gebruik van kon maken, heb ik haar in de Nieuwspapieren dezer dagen opgenomen gevonden. 't Is dan naar deze, dat ik u verwijs. Maar het zal VAN MAANEN niet aan een levensbeschrijver ontbreken, daarvoor durf ik wel instaan; en trad niemand als zijn levensbeschrijver op, in de geschiedenis des

Vaderlands zal er zeeveel van hem moeten gesproken worden. Dat is trouwens ook in meerdere of mindere mate het geval met de twee andere mannen. Elk hunner behoort tot de Geschiedenis.

Verlangde men hen nu met een enkel woord als Staatsmannen naast elkander geplaatst en gekarakteriseerd te zien, dat zou misschien kunnen geschieden door te zeggen, dat COLLOT D'ESCURY de loopbaan als Staatsman door de gebeurtenissen in 1795 voor zich gesloten achtte, en die eerst laat, te weten in 1813, intrad; dat WISELIUS juist in 1795 die loopbaan voor zich geopend meende, maar na weinige jaren door den keer, dien de zaken in 't Vaderland namen, zich meende te moeten terugtrekken; terwijl eindelijk VAN MAANEN, in 1795 als Staatsman opgetreden, tot in 1842 van oordeel geweest is, zijne diensten in velerlei betrekkingen aan dat Vaderland onder allerlei omstandigheden niet te moeten ontzeggen.

Dit verschil van inzigten, wat het deelnemen aan Staatszaken betreft, moest ook daarom door mij aangestipt worden, dewijl het den gewigtigsten invloed heeft gehad op de ontwikkeling als geleerden bij elk dier drie mannen; althans voor zoo verre die ontwikkeling in 't openbaar blijken kan uit geschriften, aan het publiek medegedeeld.

VAN MAANEN toch, van het eerste begin des mannelijken leeftijds tot aan den grijzen ouderdom ingewikkeld in de beslommeringen van hooge Staatsambten, heeft denkelijk weinig of geen tijd kunnen afzonderen voor de beoefening der letteren, of althans voor de openbaarmaking van de vruchten, die zij in zijnen geest hadden doen rijpen. Hij heeft zich echter niet weigerachtig betoond in het aannemen van Commissiën, waartoe hij met andere Leden dezer Klasse soms benoemd was.

COLLOT D'ESCURY heeft zich tot 40jarigen leeftijd ongestoord aan de beoefening dier letteren kunnen wijden, en hij heeft, om van zijne gedichten in de Latijnsche taal niet te spreken, de schatten, door hem bijeenverzameld, later op de onbekrompenste wijze aan zijne landgenooten medegedeeld in zijn bekend en te regt op prijs gesteld werk: *Hollands roem in Kunsten en Wetenschappen*.